

דאסור עד דשייליה קאמר ובדאיתיה קמן, לא הוה ליה למימר אסור לאכול משחיטתו, דודאי אינו אסור דהא אפשר למישייליה, אלא הכי הוה ליה למימר ואם לאו בודקין אותו אם יודע [לומר] הלכות שחיטה מותר לאכול משחיטתו, וכדאמרינן לעיל (ג, ב) בדרכינא אם אין יודעין בו שיודע לומר הלכות שחיטה לא ישחוט ואם שחט בודקין אותו אם יודע לומר הלכות שחיטה מותר לאכול משחיטתו, אלא ודאי בדאזל ליה לעלמא קאמר וזה נראה לי נכון.

ויש לנו כיוצא בזה שסומכין על הרוב בדיעבד²⁹ וצריכין בדיקה בדאיתנהו קמן כגון בדיקת סכין שלאחר שחיטה³⁰ * ובדיקת

בסוף ד"ה א"ה מדבריו נראה, בקטע המתחיל גם מה שכתב דלדידן דקיי"ל וכו', שמזכיר סברא אחרת, דדין הבדיקה הוא מהיות טוב אל תקרי רע, וי"ל דהוא דין בדיקה גרידא ואין איסור אכילה קודם בדיקה ואפי' לכתחלה. 28 (ג, ב הנז"ל). ועי' ח' הרא"ה יב, א ד"ה כתב רבינו, שכתב דמש"כ הרי"ף ואזל ליה לעלמא, אורחא דמילתא נקט, דאם ישנו בפנינו א"צ להגיע לרוב מצויין א"ש מומחין, דבידנו לברר אך לעולם אף אם נמצא בפנינו א"צ לשואל. והוא כשיטתו בבד"ב לקמן ד"ה עוד כתב. 29 כעין זה כתב רבינו בחי' י, ב בכלל דנקטינן, בד"ה ונראין היו דברי הרב במש"כ ושלשה דברים הן שצריכים בדיקה בשישנן לפנינו וכו' כדברי רבותינו הגאונים ז"ל וכו'. ועי' ב"ח סי"ח ד"ה אע"פ שבדק הסכין, שכתב טעם דכיון שעשוי להשתנות ע"כ צריך בדיקה כשהוא לפנינו. וי"ל דמה יענה על בדיקת הריאה, שהוא דבר שבטבע. 30 יש להעיר, דסכין אינו אלא חזקה. והגאונים מיירו ברוב, ויש לחלק ביניהם, כדחזינן פסחים ד, א דאמרינן ולישייליה, דליתיה קמן דלישייליה. דמבואר דאם ישנו לפנינו,

והא דאמרינן בפרק קמא דחולין (יב, א) אמר רב נחמן אמר רב ראה אחד ששחט אם ראהו מתחלה ועד סוף מותר לאכול משחיטתו ואם לאו אסור לאכול משחיטתו, ודייקנן עלה היכי דמי אי דלא ידע אי גמיר אי לא גמיר לימא רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן, דלכאורה משמע דאפי' איתיה קמן לא צריך לשילולי ביה, דאי לא לימא לעולם דלא ידעינן אי גמיר אי לא גמיר וקמ"ל רב דאילו לא ראהו אחד מתחילה ועד סוף ואיתיה קמן אסור לאכול משחיטתו²⁷ עד דנישייליה, התם הכי גרסינן ראה אחד ששחט והלך לו, וכן נראה מהלכות הרב אלפסי ז"ל²⁸. ואפי' לא גרסי' ליה מסתברא לי דשפיר קא דייק דאם איתיה

הרא"ש ס"ו. 27 מבואר דלהגאונים אינו חיוב בדיקה גרידא אלא דכל שהוא לפנינו אסור לאכול, וכמ"ש לעיל סוד"ה ומיהו, דהיכא שהוא לפנינו חיישינן ושיילינן, דמשמע דחיישינן למיעוט ולכן צריך לשאול וכל שלא שואל אסור. וכ"כ הרא"ש ס"ה, דאי איתיה קמן לא סמכין ארובא ואסור לאכול עד שיבדקנו. וכ"מ במשה"ב לקמן ד"ה אמר הכותב הוצרכתי לכתוב, בקטע המתחיל עוד שגג בעיקר הדין, במש"כ שצריך לחוש שלא נהיה כמעלימין עין מן האיסור, וע"ע ח' הריטב"א ג, ב ד"ה להאי לישנא במש"כ אבל היכא דאיתא קמן לא אכלינן עד שיבדקנו. אמנם כ"ז אינו אלא לכתחלה, ובדיעבד אם אכל לא עבר איסור כמבואר בחי' רבינו ג, א ד"ה אמר אביי במש"כ דאי אשתלי ואכל קודם שיבדקנו אין בכך כלום. ועי' בקצר ד"ה כל טבח שאינו יודע, שלא כתב דאסור לאכול קודם בדיקה, אלא כתב שאם ישנו בפניו שואלו אם יודע הל' שחיטה אם לאו שכל שאפשר לבדוק בודק. וכן בחי' רבינו בכלל דנקטינן ד"ה ומיהו היכא דאיתיה קמן לא הזכיר איסור אכילה. ונר' עפ"י מש"כ רבינו במשה"ב לעיל (ד)

בדק הבית

עוד כתב ויש לנו כיוצא בזה שסומכין על הרוב בדיעבד וצריכין בדיקה בדאיתנהו קמן כגון בדיקת סכין שלאחר שחיטה ע"כ. ואני אומר שזו אינה וזו אינה דבדיקת סכין אחר שחיטה לא צריך כלל, וראיה ברורה לדבר מהא דאמרינן במומר אוכל נבלות לתאבון דנותנין לו לשחוט

ש"מ דאפילו לכתחלה איתא דאפילו איתיה קמן לא בעי בדיקה כלל ושחיט לכתחלה, ולהכי לא סגי' להו האי אוקמתא דרבינא כלל הילכך שורת הדין דרוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן ואפילו איתיה קמן לא בעי בדיקה כלל אלא למי שרוצה לעשות כן במדת חסידות ולא מן הדין כלל.

משמרת הבית

כיוצא בזה שסומכים על הרוב בדיעבד וצריכין בדיקה כדאיתנהו קמן כגון בדיקת הסכין דלאחר שחיטה. וכתב הכותב ואני אומר שזו אינה וזו אינה דבדיקת הסכין אחר שחיטה אינה צריכה כלל, וראיה ברורה

וסתירתן לרוב פשיטותן. ובחיבור כבר דקדק והראה פנים בהלכה יותר מאירין מדברי הכותב הזה כנגד דברי הגאונים ז"ל ואפי' הכי תירץ כל הקשה והעמיד דבריהם. אלא שכתבתי דברי הכותב תחלתן משום סופן שתפס על המחבר במה שכתב שם ויש לנו

הריאה. (י דף ט) ועוד סעד³¹ לדברי הגאונים ז"ל כתב הרב ר' משה בר' נחמן ז"ל³² דהא איכא חזקה דאיסורא דבהמה בחייה

צריך לשואלו, וא"צ לגאונים אלא מדינא דגמ', אך כ"ז אינו אלא בחזקה, אך כשיש רוב דהוי בירור המציאות, מדינא דגמ' א"צ לברר, אלא מחידוש הגאונים. ומשמעות לשון רבינו שאין לחלק בזה בין רוב לחזקה כמבואר כאן. שו"מ להלן ש"ב בסופו (יז) ד"ה והילכך אע"ג, שכתב רבינו להדיא כמ"ש כאן בדעתו. וז"ל ומ"מ כדעת הראשונים ז"ל כל שהסכין לפנינו בודקין אותו, וכמו

בחזקת איסור עומדת ומן הדין היה שלא תצא מחזקתה אלא בידיעה ודאית ולא שנסמוך על הרוב, אלא משום קולא דבהמה

שבדקין את הריאה לכתחלה ואע"פ שאנו מחזיקים אותה בכשרה או משום חזקה או משום רובא, עכ"ל הנצרך. ³¹ ע"י פרי יצחק ח"א סנ"ז ביאור הרמב"ן. ³² כ"כ בחי' ג, ב ד"ה ולישנא בתרא וד"ה ועוד דאיכא נמי. וכ"כ רבינו בחי' שם ד"ה אמר אביי. ומלשון הרמב"ן משמע דר"ל דנימא סמוך מיעוטא לחזקה.

בדק הבית

ואמר מדקאמר לא בדק ונתן לו יבדוק סכינו ואחריו משמע דכל שבדק מתחלה אינו צריך לבדוק סכין אחריו ע"כ ואלו דברים ברורים. ומיהו אע"ג דלא בעי בדיקה אחר שחיטה אי עביד מהני, דאלו לא בדק אחר שחיטה ואחר זמן חזר ובדק ומצא הסכין פגומה הרי היא אסורה למפרע כדמוכח בשמעתא דהשוחט בסכין

מלשחוט, אפשר דזו כונתו, דאין הבדיקה מדינא, ולכן אינו חייב להתעכב מלשחוט). ומש"כ רבינו שהסכין מצוי הוא להפגם מעצמו. כ"כ רבינו בחי' י, א סוף ד"ה אתמר. וע"י כ"י סי"ח ד"ה כתב המרדכי בפ"ק דחולין, שלמד בדעת ריב"ק שאם בדק סכין לאחר שחיטה והצניעו ונמצא פגום, שאסור, והמרדכי פליג. וע"י שו"ע סט"ז ופלא שהגנו"כ לא זכרו שזה פלוגתא בין רבינו להרשב"א במשה"ב. וע"י תבו"ש ס"ק לד שהביא דעת משה"ב

לכתחלה ואמרינן בתקנתא דלכתחלה לבדוק סכין וליתן לו ואמרינן עלה (ג, ב) ואם לא בדק קודם שחיטה בודק סכינו אחריו, אלמא דכי בדק קודם שחיטה לא בעי כלל בדיקה אחר שחיטה ואפילו לכתחלה דהא רבא תקנתא קאמר בלכתחלה ולא מצריך בדיקה אלא קודם שחיטה, ואף זה המחבר עצמו כתב כן למעלה⁵ כשפסק כרבא

5 (ה) ד"ה ואם תאמר מכל מקום. ע"י חי' רבינו ג, ב ד"ה ואע"ג דקשיא, כדבריו כאן. וע"י חי' הריטב"א ג, ב ד"ה נמצאת סכינו יפה מש"כ ומכאן דקדקו קצת רבותינו ז"ל, (וקצת יל"ע בטענת רבינו על הרשב"א, דאף הרשב"א מודה דמדינא דגמרא אין חיוב בדיקת סכין לאחר שחיטה, אך הגאונים חדשו חיוב בדיקה א"כ מאי שייטא להוכיח מגמ'. ואפשר דהרשב"א במשה"ב ד"ה א"ה הכותב הזה אינו חושש לעצמו כלל, במש"כ שלא חייב להתעכב

משמרת הבית

לכתחלה¹⁹ משום דמעמידין סכין בחזקתה, ואפילו נאבד סומכין על חזקה זו ואפילו בנמצאת פגומה אם יש דבר לתלות בו וכגון ששבר בה עצמות, אלא שכל שסכין לפנינו ויכולים לעמוד על הדבר אין סומכין על חזקה זו כדי שלא נראה כמעלימין עין מן האסור, וזהו טעמא של בדיקת הריאה דאעפ"י שאם בא זאב ונטל מעיה והחזירן כשהן מנוקבין כשרה וכן כשנקבה הריאה היכא דמשמשא ידא דטבחא ומשום דרובן וחזקתן כשר, אפי' הכי כל היכא דאפשר למבדקה מחייבין למבדקה, וגם מבדיקת הריאה הביא המחבר ראיה אלא שהכותב

לדבר מהא דאמרינן במומר לתיאבון בתקנתא דלכתחלה ליבדוק סכין וליתן לו דאמרינן עלה בלא בדק קודם שחיטה לבדוק לאחר שחיטה, אלמא כי בדק קודם לא בעי כלל לאחר שחיטה. ואף זה המחבר בעצמו כן כתב למעלה דכשבדק סכין מתחלה ונתן לו אינו צריך לבדוק סכין אחריו ואלו דברים ברורים.

אמר הכותב הכותב הזה אינו חושש לעצמו כלל ועושה בורות נשברים דברים ברורים. וכמה טעה בראיה זו דאנן לא חייבנו להתעכב הבודק¹⁸ סכין ונותן לו עד שישחוט ויבדוק סכין אחריו ואפילו

בשם הגאונים כשנותן לו סכין והוא הולך לשחוט במקום אחר. וצ"ב בזה דהמשה"ב איירי בישראל השוחט ולא במומר, דקאי על השגת הבה"ב על ישראל כשר ששחט. מיהו ע"י חי' רבינו ד, ב ד"ה וישראל אוכל, שכתב דבעי בדיקת סכין היכא דסכין לפנינו, ומוכח כהט"ז דאף רבינו מודה כשהסכין לפנינו שצריך בדיקה, מיהו, לא מדינא דגמרא, ע"כ ס"ל לרבינו כשהסכין אינו בפנינו אינו מעכב, ומותר לאכול משחיטתו, ע"כ אין להקשות דסותר לדבריו בארוך ובקצר דהתם מדינא דגמ' קאמר. וע"י תבו"ש ס"ב ס"ק י בארוכה. וע"ע ערך השלחן ס"ב ד"ב.

18 ואף דרבינו בארוך לקמן ד"ה והא דאמרינן, כתב דלהגאונים אסור לאכול משחיטת מי שאיננו יודעים בו אם יודע הלכות שחיטה עד שיבדקנו כשנמצא לפנינו, ומ"ש הכא שרבינו מצריך בדיקת סכין לאחר שחיטה ואעפ"כ לא מצריכו להתעכב, די"ל דשאני התם דאפשר שיבא לאכול נבלה, משא"כ הכא אם ימצא סכין פגום לא יאכל מה שנשחט לאחר שחיטה ראשונה. ¹⁹ ע"י ט"ז ס"ב ס"ק ב בשם רבינו ולמד דאף רבינו מודה שאם הסכין בפנינו, צריך לבודקו ונר"ל במומר, שהביא כ"י בזה שיטת רבינו דא"צ בדיקת סכין לאחר שחיטה וכל המחלוקת בין רבינו לר"י

לא איתרעאי שהרי שחוטה לפניך סמכינן ארובא ודי אם נסמוך בכך היכא דליתיה קמן*.

ואני תמה אשמעתין דהתם אמאי לא אוקימו למתני' באוקמתא רויחא דלא הוה בה קושיא ולימא הכי קאמר הכל שוחטין ואפי'

בדק הבית

ונמצאת פגומה בפלוגתא דרב הונא ורב חסדא (י, ב), ואם בדק אחר שחיטה ונמצאת יפה ואחר זמן מצאה פגומה הרי שחיטתו כשרה שהסכין מצוי הוא להפגם מעצמו.

משמרת הבית

מכסה טפח כדי לשבר את האוזן לקטנים. ובחבור כן כתוב דכשבדק סכין ונתן לו אין צריך בדיקה אחריו דמעמידין אותה על חזקתה, ואם נאבדה ולא בדקוהו לבסוף אין חוששין לו שאלו היינו חוששין לו לא היינו מתירין עד שיהיו בודקין אחריו לעולם. גם מה שכתב ומיהו אי עבד מהני דאילו לא בדק אחר שחיטה ואחר זמן חזר ובדק ומצא סכין פגומה הרי היא אסורה למפרע כדמוכח בשמעתא דהשוחט בסכין ונמצאת פגומה, ואם בדק אחר שחיטה ונמצאת יפה ואח"כ חזר ונמצאת פגומה הרי שחיטתו כשרה שהסכין עשויה ליפגם מעצמו ע"כ. הכותב הזה חלים ומפשר ואני רואה בחלומותיו דברים בטלים הרבה. חדא דאפילו לפי דבריו היה לו לפרש לנו איזהו אחר זמן זה²⁰ שאמר, ואם אמר אחר או אחר אחר וכמו שהוצרכו לפרש בנדה גבי נמצא עליו דם אחר זמן ואמרו (י, ב) מאי אחר אחר אחר וטרחו לפרש אי זהו אחר ואיזהו אחר אחר, והכותב הזה עורך שלחן ואשר קרא לאכול על הזבח כאיב ליה פומייהו. ועוד שהטעם שכתב וסמך עליו להתיר שהסכין עשויה ליפגם מעצמו, טעה בזה שאעפ"י שבדק אחר שחיטה ומצאה הוא יפה אם הניחה במקום המוצנע ומשתמר ונמצאת אחר זמן פגומה בודאי אסורה היא זו, שאין ספק מוציא מידי ודאי, שהיא פגומה לפנינו דכל שהיא ודאי פגומה לפנינו בלא שום סבה ידועה אין תולין מן הספק להקל בבדיקתו הראשונה מכמה טעמים, האחד שיש לתלות בבדיקתו הראשונה במקרה של מהירות²¹ וזה יארע כמה פעמים שאדם בודק ונמצאת יפה וחוזר ובודק לשעתו ונמצאת פגומה ולא שנתחדשה פגימה אלא שבתחלה לא נתן לב או שדלגה צפורן על פגימה קטנה או שלא הרגיש, ועוד שאין כל הצפרנים שוים ואפי' באיש אחד ואלו דברים נראים לעינים. ועוד

עוד כתב שהרב ר' משה בר' נחמן ז"ל כתב סעד לדברי הגאונים ז"ל דהא איכא חזקה דאיסורא דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת ומן הדין היה שלא תצא מחזקתה אלא בידיעה

שיש לפעמים סבה מצד דבר הנדבק על הסכין דלפעמים יכנס הדם בפגימה ויקרש בתוכה וכל שכן בפגימת הסכין הקטנה מפגימת המזבח ולאחר זמן ינער הדם ממנה יתגלה הפגימה, וכן כתב הרב ר' אברהם ז"ל באיסור משהו²², והעיד כי פעם אחת בדק סכין אחר שחיטה ונמצאת יפה ואח"כ שכשך אותה במים ובדקוהו ונמצאת פגומה ותמה ואמר וכי המים פוגמין, וחזר ואמר שהדם פעמים נקרש בתוך הפגימה, ועל כן הצריך לרחוץ הסכין קודם בדיקה. ועוד כי מה שאמר שהסכין נפגם מעצמו, הטעם הזה נותן טעם לפגם שאם כן מאי שנא לאחר זמן אפילו בין שחיטה ומיצוי הדם, ובדיקת סמנין לבדיקת סכין דכל דבר שבטבע בא מעצמו אינו בא כולו בבת אחת ויש לו התחלה והולך וגדל, ואם כן מה הקשו בגמרא (י, ב) מכלל דרב חסדא אע"ג דלא שבר בה עצמות ואי לא שבר בה עצמות במאי איפגום, ומאי קושיא לרב חסדא שמעמיד סכין על חזקתה דלמא לאחר שחיטה איפגום מעצמו, ושמא התחילה מיד אחר שחיטה והלכה וגדלה עד שנעשית כפגימת המזבח או קטנה ממנה. ועוד שאם כן טבחא דלא סר סכיניה לחכם וכי משתכח סכינו יפה משמתינן ליה בלחוד, וכי לא משתכח סכינו יפה משמתינן ליה ומעברינן ליה ומכריזין אבשריה דטרפה וממסמסין ליה בפרתא, אמאי מכריזין עליה ואמאי מפסידין ליה ממונא, דדילמא לאחר מכאן היא שנאכל הסכין ונפגם מעצמו, וכי תימא הני מילי כשבדקוה לאלתר לא היא חדא דדילמא לאחר גמר שחיטה נפגם וכדאמרן, ועוד דההיא אפילו כשבדקוה לאחר זמן היא כדמוכח בהדיא בעובדא דההוא טבחא דלא סר סכיניה קמיה דרבא בר חנינא (יח, א) אלא בודאי דברים שאמר טעות הן בידו ושומר נפשו ירחק מהן. ועוד במה שכתוב בחבור מ"ו שהרב ר' משה בר'

א על רש"י ד"ה מפקידה, דרק בדיקה מחויבת ממעט ע"י מעל"ע, שאז מדייקת יפה אך בדיקה שאינה מחויבת אינה מדקדקת וגם הכא י"ל כן כיון שאינו בדיקה מחויבת. 22 ע"י ש"ך סי"ח ס"ק יד שהביא דברי רבינו להלכה. וגם פר"ח ס"ק יד. ועי'

20 נר' דכונת רבינו עפ"י מש"כ בתב"ש סי"ח ס"ק ל דאף בסכין המוצנע שאין חוששין לפגימה, אינו אלא ב' או ג' ימים. ודייק שם גם מלשון רבינו בארוך עיי"ש, ונר' דגם כאן נתכוין לזה. 21 נר' להטעים דברי רבינו עפ"י מש"כ מהר"ם מלובלין נדה ב,

ולא החלדתי אוכלין משחיטתו, ואם לאו אין אוכלין משחיטתו. וכולן ששחטו בין שאינו יודע לומר הלכות שחיטה בין חרש שוטה וקטן ואחרים רואין אותן שחיטתן כשרה.

אין יודעין בו שיודע [לומר] הלכות שחיטה אבל יודעין בו שאינו יודע [לומר] הלכות שחיטה לא ישחוט ואם שחט בודקין אותו אם אמר בריא לי שלא שהיתי ולא דרסתי

בדק הבית

דברי הגאונים ז"ל בכל מקום, אבל בעיקר הדין אין טענה זו מחוורת, דודאי כי אמרינן רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן לאו דוקא רוב ולאפוקי מיעוט דהא לא אפשר דאם כן לא

ודאית ולא שנסמוך על הרוב אלא משום קולא דבהמה לא אתרעי שהרי שחוטא לפנינו סמכינן ארובא, ודי אם נסמוך בכך היכא דליתיה קמן ע"כ. ואני אומר דרכו של רבינו ז"ל לסמוך

משמרת הבית

אלה קילורין לעינים אני אומר האי דבעי דלסתמיה לכחול מהאי. פתח דבריו אמר שהרב לא כתב אלא לסייע דברי הגאונים ז"ל והרב ז"ל כתב דמן הדין היה שלא תצא מחזקתה אלא בידיעה ודאית והוא אומר שבעיקר הדין אין כן, הנה שהכחיש דברי הרב ובפיו ובשפתיו כבדו ולבו רחוק ממנו. ועוד נראה באמת שלא ידע דברי הרב ולא עמד עליהם שהרב ז"ל טרח לפרש בחדושו ההלכה על דעת הגאונים ז"ל. עוד שגג הרבה במה שאמר דרוב מצויין אצל שחיטה מומחין שאמר לאו דוקא אלא הכל ואפילו מיעוט אין לנו שלא יהא מומחה אלא רוב אשגרות לישן הוא בגמרא. ואין זה אמת שאנו לא ידענו בלמודנו אשגרות לישן בכי הא ובאמת פעמים מזכירין הרוב בלשון כל משום דרובו ככלו לפיכך אין מקפידין מלהזכיר רוב בלשון כל, אבל במקום שצריך הכל דוקא שיוציאו אותו בלשון רביה לא שמענו מעולם, ואשגרות לישן שאמרו בירושלמי לא על דרך זה נאמר אלא על מה ששינו במגילה (יט, ב) הכל כשרין לקרות את המגילה חוץ מחרש שוטה וקטן אמרו בירושלמי (כ, א) לית כאן חרש אשגרות לישן הוא. לומר מפני ששגור בהרבה מקומות להזכיר שלשה אלה בדוקא כגון הכל שוחטין חוץ מחרש שוטה וקטן ובפרק כסוי הדם (פו, א) חרש שוטה וקטן ששחטו. ובפרק המביא גט (גיטין כב, ב) הכל כשרין לכתוב את הגט חוץ²³ מחרש שוטה וקטן. הכל כשרין להביא את הגט ואפי' חרש שוטה וקטן (כג, א) וכן במקומות רבים, לפעמים מזכירין אותן שלשתן ביחד מחמת אותו שגירות אעפ"י שאין הדין שוה בשלשתן באותו ענין כההיא דמגילה.

נחמן ז"ל כתב סעד לדברי הגאונים ז"ל דהא איכא חזקה דאיסורא דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת ומן הדין היה שלא תצא מחזקתה אלא בידיעה ודאית ולא שנסמוך על הרוב אלא משום קולא דבהמה לא אתרעי שהרי שחוטא לפנינו סמכינן ארובא ודי אם נסמוך בכך היכא דליתיה קמן ע"כ.

כתב שם דרכו של אדוננו רבינו ז"ל לסמוך דברי הגאונים ז"ל בכל מקום אבל בעיקר הדין אין טענה זו מחוורת, משום דכי אמרינן רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן לאו דוקא רוב ולאפוקי מיעוט דהא לא אפשר דאם איתא איכא מיעוט לאיסורא דאין מומחין וחזקת איסור דבהמה, וסמך מיעוטא לחזקה כנגד רובא דמומחין ובכי האי גוונא אמרינן ביבמות בהדיא דחשיבא לן פלגא ופלגא ואמרינן בפר' כסוי הדם דחשיב לר' מאיר טפי מרובא. וכיון שכן לא הוה לן למסמך ארוב מצויין אצל שחיטה מומחין, אלא לאו דוקא רוב אלא כל המצויין קאמרינן שאין לך מצוי לשחוט לעולם אלא מומחה ואפילו מיעוט ליכא והאי דנקט רוב אשגרות לישן הוא בגמרא. וטעמא דמלתא דכל המצויין אצל שחיטה סומכינן אנו לומר שהן מומחין, לפי שדבר מפורסם הוא בישראל ואפילו אצל עמי הארץ שהנבלה אסורה וכן אבר מן החי אסור ואין תקנה בזה אלא בשחיטה, הילכך אין אדם מישראל נזקק לשחוט אלא אם כן יודע הלכות שחיטה ואלו דברים קילורין לעינים ע"כ.

אמר הכותב הוצרכתי לכתוב כל דבריו מפני שיש מן השגיאות הרבה בכל פרט ופרט שכתב ואני צריך לחזור עליהן כבוצר על סלסלות. ואשר כתב כי דבריו

ומש"כ רבינו ז"ל והעיד כי פעם אחת בדק הסכין אחר שחיטה ונמצאת יפה וכו', ע"כ צ"ל דלאו סמוך לשחיטה ממש בדקו, וכה"ג בעינן לחשוש לראב"ד. ²³ צ"ל אפילו, ולהלן הכל כשרין להביא את הגט חוץ מחש"ו (הגהת הגר"ד מקרלין) כפי שהוא במשנה שם.

תבו"ש ס"ק יט שכתב דהראב"ד לשיטתו דס"ל בהשגות על הרמב"ם פ"א מה"ש הכ"ד דא"צ בדיקה אחר שחיטה אא"כ בבא לשחוט, ע"כ יש לחשוש שמא נפגם במפרקת ובמקום הפגם נכנס דם ונתייבש. אבל לדין דקיי"ל דצריך בדיקה לאחר שחיטה, הרי בודק בעוד הדם לח, וכה"ג ליכא לחשוש שהדם נקרש בפגימה.

ואע"ג דאינו יודע בבודקין אותו סגיא, הכא במאי עסקינן בדליתיה קמן דנשיליה, ונראה לי מכאן דכל שאינו יודע אע"ג דאמר בריא לי שלא שהיתי ולא דרסתי ולא החלדתי אין סומכין עליו דכל שאינו יודע עביד ולא אדעתיה³³. והיינו דאמרינן (ט, א) אמר רב יהודה אמר שמואל כל טבח שאינו יודע [לומר] הלכות שחיטה אסור לאכול

33 ע"י ס"א ס"ג בהגה א' שכתב דמי שיודע הלכות שחיטה, אף שדרכו להתעלף, ושחט בינו לבין עצמו, ואמר ברי שלא נתעלפתי, נאמן. וע"י ח"י רע"א על ש"ך ס"ק יג, בסוף דבריו שהקשה

משחיטתו, ואסור לגמרי משמע, שאילו בבודקין אותו סגיא לא הוה פסיק ואמר אסור לאכול משחיטתו והכין הוה ליה למימר בודקין אותו אם אמר בריא לי שלא שהיתי ולא דרסתי ולא החלדתי מותר לאכול משחיטתו, וכמו שאמרו (ב, ב) טמא במוקדשין לא ישחוט שמא יגע בבשר ואם שחט ואמר בריא לי שלא נגעתי בבשר שחיטתו כשרה.

בקושי רבינו דנימא דזה ביאור המשנה הכל שוחטין אפי' בסתם ושחיטתו כשרה כשיודעים בו שלא מוחזק ואמר ברי לי שלא נתעלפתי דכה"ג מהני לפי הרמ"א. ונשאר בצ"ע.

בדק הבית

ופלגא ובמכלתי⁷ בפרק כיסוי הדם (פו, א, ב) אמרי' דחשיב לר' מאיר טפי מרובא וכיון דכן לא הוה לן למסמך אהאי רובא דרוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן, אלא ודאי הא לא אתיא כפשטא ולא דוקא רוב אלא כל⁸ המצויין

ד"ה סמוך מיעוטא שהק' סתירה זו וחלקו בין רוב חשוב לרוב שאינו חשוב וכן פו, ב ד"ה סמוך מעוטא. 7 והנה כ"ז נכון בקושיא, אך בתירוצ הגמ', לכאורה חזרו מיסוד זה, דהגמ' חילקה בין ספק טומאה דקיי"ל לטהר ובין ספק איסור לחומרא, ור"ל דהגמ' סוברת דסמוך מיעוט לחזקה אינו עדיף מרוב אלא ספק השקול וכ"כ תוס' שם ד"ה סמוך מיעוטא, וגם ח"י הריטב"א שם, א ד"ה הואיל ורוב מעשיהם כ"כ, במש"כ ופרקינן אם אמרו כו' כלומר כפלגא ופלגא הוא כו'. ונר' דרבינו לא ביאר כן תירוץ הגמ', וצ"ע. 8 ע"י ח"י הריטב"א ג, ב ד"ה להאי ליטנא שכתב בשם יש מתרצים דרוב דקאמרינן לאו דוקא רוב אלא כמו כל

סגיא לן בהכי, דאיכא לאיסורא מיעוטא דאין מומחין וחזקה דאיסורא דבהמה ואיכא להיתירא רובא דמצויין מומחין, וכי האי גונא דאיכא בחד טעמא מיעוטא וחזקה ובאידך איכא רובא אמרינן בהדיא⁶ כיבמות (קט, ב) דהוי כפלגא

שמחמיר ופסק כוותיה זולת בהפסד מרובה או שעת הדחק. 6 ע"י סוגיא פו, א דטעמא דר"מ שפוטרי שחיטת חש"י מכסוי ומתיר לשחוט בנה אחריה, דרוב מעשיהן מקולקלין, והגמ' שאלה אמאי צריך רוב, במיעוט מעשיהן מקולקלין בצירוף חזקת איסור דבהמה, סגי לפטור מכסוי ואי נימא דסמוך מעוט לחזקה לר"מ אינו אלא מחצה על מחצה, מה קושית הגמ' שר"מ יפטור מכסוי מחמת סמוך מיעוט לחזקה, הא אינו אלא ספק, ונחמיר מספק להצריך כסוי ולאסור שחיטת בנה אחריה, אע"כ דלר"מ הוי עדיף ממע"מ, ועדיף מרוב ותו אין ספק. וביבמות שם כתוב להדיא דסמוך מיעוט לחזקה הוי פלגא על פלגא. וע"ע תוס' קדושין פ, א

משמרת הבית

וכענין זה מה שאמר בגמרא בריש פרק השוחט (כו, א) ולטעמין שהייה חלדה דרסה הגרמה ועיקור בדאורייתא מי כתיבי אלא הלכתא גמירי להו, ובודאי דרסה מיכתב כתיב²⁴ וכדאיתא פרק השוחט (ל, ב) דתנן התיז את הראש בבת אחת פסולה ואמרינן עלה בגמרא (שם) מנא הני מילי אמר שמואל חץ שחוט לשונם ותנא דבי ר' ישמעאל ושחט אין ושחט אלא ומשך, אלא משום שהוא שגור להזכיר החמשה תמיד לצורך וכדאמר רב יהודה אמר שמואל (ט, א) כל טבח שאינו יודע הלכות שחיטה אסור לאכול משחיטתו ואלו הן הלכות שחיטה שהייה דרסה חלדה הגרמה ועיקור, לפיכך לא דקדק שם והזכיר יחד. וכענין זה מה ששינונו בפרק הבא על יבמות (יבמות נג, ב) הבא על אחת מכל עריות האמורות בתורה או פסולות

וכענין זה מה שאמר בגמרא בריש פרק השוחט (כו, א) ולטעמין שהייה חלדה דרסה הגרמה ועיקור בדאורייתא מי כתיבי אלא הלכתא גמירי להו, ובודאי דרסה מיכתב כתיב²⁴ וכדאיתא פרק השוחט (ל, ב) דתנן התיז את הראש בבת אחת פסולה ואמרינן עלה בגמרא (שם) מנא הני מילי אמר שמואל חץ שחוט לשונם ותנא דבי ר' ישמעאל ושחט אין ושחט אלא ומשך, אלא משום שהוא שגור להזכיר החמשה תמיד לצורך וכדאמר רב יהודה אמר שמואל (ט, א) כל טבח שאינו יודע הלכות שחיטה אסור לאכול משחיטתו ואלו הן הלכות שחיטה שהייה דרסה חלדה הגרמה ועיקור, לפיכך לא דקדק שם והזכיר יחד. וכענין זה מה ששינונו בפרק הבא על יבמות (יבמות נג, ב) הבא על אחת מכל עריות האמורות בתורה או פסולות

דרסה והגרמה כו' מי כתיבין וכתב דרבינו בחי' כז, א ד"ה ה"ג כתב דגם דרסה הוי הל"מ. והא דמפקינן מושחט, אסמכתא בעלמא הוא. וע"ע מש"כ בהערה 8 ב"ב ש"א הנז"ל.

24 כ"כ בארוך לקמן ב"ב ש"א (כג) ד"ה דברים אלו שהן, במש"כ ומיהו דרסה מיכתב כו'. וע"י רע"א בגליון הש"ס ד, א ציין לדברי רבינו כאן על הנאמר בסוגיא שם לענין כותים ולטעמין שהיה

ומיהו מסתברא דבאחרים עומדין על גביו (דף פ) מוסרין לו לכתחלה³⁴ ואינו דומה לאחר שוטה וקטן שאין מוסרין להם

לכתחלה³⁵ וכמו שאנו עתידין לכתוב בסמוך, לפי שאלו מועדין לקלקל ואינן יודעין לאמן את ידיהם, אבל הגדולים רוב

34 עי' בקצר ד"ה יש אנשים רכי לב, וכן הוא המשך דברי רבינו כאן, דאיירי במי שיודעים בו שאינו מומחה, ומבואר מלשון רבינו דסגי באחרים עומדים ע"ג. ובגמ' יב, א מבואר דבעינן שיראהו מתחלת השחיטה ועד סופו. ואה"נ, וגם בקצר מבואר דבשחיטה צריך שיראהו, והכא הנידון למסור לו לכתחילה. וסגי בעע"ג ואולי הוא מדין מירתת, דכיון שאינו מומחה וא' עומד ע"ג, לא ישחוט אא"כ יראהו מתחלת השחיטה ועד סופו. ועדיין יל"ע. וע"ע ח"י רבינו ד, ב בכלל דנקטינן ד"ה ונראה דבעומד ע"ג, שכתב בדבריו כאן. ועי' טוש"ע ס"א ס"ג, שפסק כרבינו. ועי'

ט"ז ס"ק ט שמביא ראיה מהמשנה ועי' נקה"כ שתמה ע"ד, וע"ע ש"ך ס"ק טו, וארוך לש"ך. מיהו יש להעיר דבקצר הנ"ל מבואר דבעינן שהעומדים ע"ג יהיו מומחין, אמנם בדין שחיטת צדוקי ובייתוסי לא מבואר דצריך שהישראל יהיה מומחה, וצ"ל דשאני הכא שהשוחט עצמו אינו מומחה ואם גם הישראל הרואה אינו מומחה, ה"ז כמו שאין כאן רואה. משא"כ התם דבעינן רק כדי שיהא מרתת, א"צ מומחה. וע"ע דרישה ס"א ס"ק ז שגם כתב דבעינן שהרואה יהיה מומחה. 35 מש"כ רבינו לחלק דחש"ו רוב מעשיהם מקולקלים, וגדול אף שאין יודע ה"ש, רוב מעשיהם

בדק הבית

קאמרינן שאין לך מצוי אצל שחיטה לעולם אלא מומחה ואפילו מיעוט ליכא. והאי דנקט

רוב אשגרת לישן הוא בגמרא. וטעמא דמילתא דכל המצויין אצל שחיטה סומכין אנו לומר

כו', וה"נ מיעוטא דמיעוטא הוא דהוי כמאן דליתא בכל דוכתא עכ"ל. וכע"ז כתב גם בפו, א ד"ה הואיל. ואולי כיון לרבינו, ולפי"ז נמצא דכונת רבינו דהוי מיעוטא דמיעוטא דל"א סמוך לחזקה. וכע"ז כתב משה"ב ועי' ב"י הגר"א ס"א ס"ק ד' בליקוט א', מש"כ בדעת רבינו. וכ"כ שטה מקובצת (הנדמ"ח) יב, א ד"ה רוב מצויין אצל שחיטה, בשם הרא"ה. עי' בית הלוי ח"ב ס"ד שכתב דרבינו ס"ל דרוב מצויין א"ש מומחין הוי מהחזקת כשרות של ישראל, כמבואר בסוף דבריו, ועיי"ש מש"כ ליישב הערת המשה"ב אמאי קרו ל"כל" "רוב". ונר' לפי"ד, דהרא"ה לעיל (ו) ד"ה עוד כתב ומסתברא, דס"ל דבמומר ל"א רוב מצויין א"ש מומחין הן ועד שנדע שהוא מומחה, אין סומכין על שחיטתו, לשיטתו אזיל, דטעם דרוב מצויין א"ש מומחין הוא מחזקת כשרות, ע"כ ס"ל דבמומר לתיאבון ל"ל חזקת כשרות, דסו"ס אוכל נבלות. (ופלא שביה"ל לא הביא הך בדה"ב) ואח"כ כתב בדעת הרשב"א שמתיר שחיטת מומר אף שאין ידוע אם יודע ה"ש, דס"ל דגדר

רוב מצויין א"ש הוי חזקה כעין חזקה אין אדם פורע תוך זמנו, דחז"ל ירדו לסוף דעתו של אדם וקבעו דכ"ה המציאות. מיהו יל"ע ממש"כ הרשב"א לקמן ב"ג ש"ג (עט) ד"ה ולענין אם אומרים, שמסתפק לגבי נקור הגיד והחלב אי אמרינן רוב מצויין אצל נקור מומחין הן, כדאמרינן לגבי שחיטה. ולפמש"כ ביה"ל הנ"ל בדעת הרשב"א שאינו מחזקת כשרות אלא דחז"ל קבעו דכ"ה הנהגת בנ"א, מה מקום להסתפק ולדמות נקור לשחיטה, היכא דאיתמר איתמר, היכא דלא איתמר לא איתמר, ולאידך גיסא דרוב מצויין א"ש הוי מחזקת כשרות, שפיר י"ל כן גם לענין נקור. שוב י"ל עפ"י מה שכתב בקצר שם ד"ה רוב המצויין אצל נקור, שכתב וז"ל שאין לך אדם בישראל מכניס עצמו במלאכת מצוה להכשיר את האיסור אלא אם הוא בקי ומומחה כו' עכ"ל, שאפשר דהרשב"א למד שהוא כלל לכל ענין הכשר האיסור, ונלמד משחיטה, דכך קבעו חז"ל, ולעולם אינו מחזקת כשרות. וע"ע שו"ע סי' רא ס"ד בהג"ה, דרוב מצויין אצל מקואות מומחין הן.

משמרת הבית

שאמר שהכל יודעין שאין לה תקנה אלא בשחיטה האי נמי תקנה עבדי לה שהרי שחוטה לפנייהם. ועוד דאי משום נבלה ואבר מן החי כמו שכתב, וכי השחוטה על ידי ישראל שאינו יודע הלכות שחיטה נבלה היא או חייבין עליה משום אבר מן החי הרי שחוטה לפניך, ואתה אומר שיש בה משו' אבר מן החי אין אלו אלא דברי התול גם משום נבלה ליכא. ונראה שהוא עושה שחיטת מי שאינו מומחה כשחיטת נכרי וזו שגגה גדולה שבגדולות²⁵ שאילו בא אליהו ואמר שלא שהה ולא דרס ונעשית שחיטה על ידו ואעפ"י שנעשית כן שלא בהשגחתו או שראו אחרים מרחוק מי לא אכלינן מיניה כלומר מה שזובח ישראל ולמה ימנע השוחט מלשחוט כדי שלא

יאכל נבלה או אבר מן החי, אלא אני רואה שטעה בדברי רש"י ז"ל²⁶ שפירש בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת עד שיודע לך במה נשחטה בחזקת איסור אבר מן החי, ודברי רש"י ז"ל דרך אחר יש להן ולא כמו שיראה מדברי הכותב הזה. עוד שגג בעיקר הדין שאמר ובראיות שהביא, אמר שאין דברי הגאונים אלא מדת חסידות אבל לפי ההלכה אינו כן. והאמת כי הגאונים דברי חסידות אמרו, ולא על הצד שחשב הוא אלא חסידות שכל ישראל ראויין לאותו חסידות ומחוייבין בו, שכל שהשוחט לפנינו ולא נודע אם מומחה או לאו צריך לחוש שלא נהיה כמעלימין עין מן האיסור כיון שאנו יכולים לעמוד על בירורו. אעפ"י שאילו איננו אין אנו חוששין שנשחטה עכ"ל. ומש"כ רבינו דרך אחרת יש להם, עי' ח"י רבינו ט, א ד"ה בהמה בחייה שכתב דמחזיקין מאיסור לאיסור.

לא שמעינן אלא דשהייה ודרסה פוסלין את השחיטה אבל מאן דשחיט ואמר בריא לי שלא שהייתי ולא דרסתי דילמא סמכינן עליה, ואתא שמואל ואמר דאסור לעולם

ידיו, דאי בידוע לאמז, אין חילוק בינו לקטן, דגם קטן היודע לאמן מוסרים לכתחלה אף שאינו יודע ה"ש, עיי"ש הערה 52 מש"כ בשם ב"י ומשה"ב וע"כ רבינו איירי בגדול שאין יודע לאמן, וגם אינו יודע ה"ש, ואעפ"כ כתב רבינו דרוב מעשיהן מתוקנים. וצ"ב בזה. ונר' דשחט בפנינו כ"פ וכ"כ המאירי הנז"ל, וכ"ה בשו"ע ס"א ס"ג. ואם כנים אנחנו, יל"ע במש"כ הט"ז סי' טז ס"ק יג וכן סי' כ"ח ס"ק יד שכתב עמ"ש השו"ע בשחיטת חש"ו שמותר לשחוט בנו אחריו וכן פטור מכסוי, דה"ה בגדול שאינו יודע ה"ש, דאף גדול שאינו יודע ה"ש רוב מעשיו מקולקלין, ולפי מש"נ מדברי רבינו בגדול שא"י ה"ש אין רוב מעשיו מקולקלין, אלא מתוקנים והא דלא מכשירים בדיעבד בלי אחר ע"ג, אינו אלא ספק כמבואר ברמב"ם הנז"ל פ"ד שחיטה ה"א. ולפי"ד מדויק אמאי המשנה לא כתבה הדין בגדול ששחט וא"י ה"ש, דכה"ג אינו אלא ספק, ונצריך כסוי מספק, ולכה"פ באו"ב נחמיר שלא לשחוט בנה אחריו, שמא שחיטה מעלייתא. ועי' ט"ז שרן ודייק כשיטתו ממה דהמשנה לא כתבה חידוש בגדול שא"י ה"ש. וצ"ע בכל זה. שו"מ בבית הלוי ח"ב ס"ג בארוכה בזה.

מעשיהם מתוקנין. ואם תאמר אם כן מאי קא מקשינן עלה דההיא דכל טבח שאינו יודע הלכות שחיטה (ט, א) פשיטא כולהו תננהו, דטובא קמ"ל שמואל דאילו ממתני'

מתוקנים, נר' דאף הרמב"ם סובר חילוק זה, דעי' סוגית פו, א בענין שחיטת חש"ו אם צריך כסוי, וכן לענין או"ב, מבואר שם דר"מ מחייב מלקות על שחיטת חש"ו משום נבלה, ומסקינן שם, ב דקיי"ל כר"מ, ועי' רמב"ם פ"ב שחיטה ה"ד, ופי"ד ה"י, וע"ע פ"ד ה"א לגבי שחיטת גדול שא"י ה"ל שחיטה שכתב הרמב"ם "וה"ז קרוב לספק נבלה". משמע שאינו ודאי נבלה ומסתבר דלענין או"ב וכסוי, בגדול כה"ג נחמיר מספק, כיון שאינו אלא קרוב לספק נבלה. ועפ"י מש"כ רבינו כאן שפיר י"ל דבחש"ו קיי"ל דרוב מעשיהן מקולקלים, א"כ הוי נבלה, משא"כ בגדול אף שא"י, מ"מ אין רוב מעשיהם מקולקלים, אלא להיפך רוב מעשיהם מתוקנים. והנה לרבינו שכתב דגדול מוסרים לו לכתחלה כשאחרים ע"ג אף שאין יודע ה"ש, ומחלק בינו לחש"ו, מבואר דקטן שיוודע לאמן ידיו שלכאורה א"א לומר רוב מעשיו מקולקלים, וקיי"ל דמוסרים לו לכתחלה לקמן (ח) ד"ה וחרש, במש"כ ומיהו אם קטן, ע"כ י"ל דסוגית הגמ' דפו, א דרוב מעשיהן מקולקלין, היינו באינו יודע לאמן ידיו, אף שיוודע ה"ש, רוב מעשיו מקולקלין. והגדול שרבינו מדבר כאן שאינו יודע ה"ש, ע"כ מיירי באינו יודע לאמן

בדק הבית

אין אדם מישראל נזקק לשחוט לעולם אלא אם כן יודע הלכות שחיטה ואלו דברים קילורין לעינים.

שהן מומחין, לפי שדבר מפורסם הוא בישראל ואפי' אצל עמי הארץ שהנבלה אסורה וכן אבר מן החי, ואין תקנה בזה אלא בשחיטה, הילכך

משמרת הבית

מיעוט וחזקה כנגד רובא אמרינן ביבמות דהוה ליה כפלגא ופלגא ובפרק כסוי הדם חשיב לר' מאיר טפי מרובא ע"כ. גם בזה טעה הרבה מכמה צדדין, חדא דאפי' היה כדבריו שנסמוך מיעוטא לחזקה אין כאן אלא מיעוטא דמיעוטא דרוב מצויין אצל שחיטה מומחין ומיעוטא אין מומחין, ואף מאותו מיעוט יש שלא קלקלו בשחיטתן, וכיון שכן נמצאו המקלקלין מיעוטא דמיעוטא, ולמיעוטא דמיעוטא לא חייש אפילו ר' מאיר וכן כתוב בתוספות²⁸. ועוד דהא בקידושין פרק עשרה יוחסין (פ, א) ובנדה פרק כל ה"ד (יח, ב) אמרו בפלוגתא דר' מאיר ורבנן בתינוק שנמצא בצד העיסה דר' מאיר מטהר וחכמים מטמאין טעמא דר' מאיר עיסה זו בחזקת טהרה עומדת וסמוך מיעוטא דאין מטפחין אחזקה ואיתרע ליה רובא, ורבנן מיעוטא כמאן דליתיה דמי ורובא וחזקה רובא עדיף²⁹. וא"ת דהתם לתלות דוקא אמרו ולא לשרוף

דכמה שאינו פה עמנו (ו) אין בו משום העלמת עין וכענין בדיקת הריאה שכל שישנה אנו בודקים אע"ג דרובא וחזקה להדיה וכשאיננה ואפילו נטלה זאב והחזירה מנוקבת סומכין על הרוב להתיר. ומדין ההלכה נמי יראה כן שהרי אמרו בריש פרקין במאי דאוקי רבינא בהכל שוחטין מוחזקין (ג, ב) לעלפויי לא חיישינן, ובאוקמתא דכל המומחין שוחטין אמרו רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן ולא אמרו לשאינו מומחה לא חיישינן כמו שאמר לעלפויי לא חיישינן, וטעמא משום דהתם לא חיישינן כלל והכא חיישי כל היכא דאיתיה קמן וזה מדברי הרב רבי משה בר נחמן ז"ל²⁷. גם במה שתפס על הרב ז"ל שאמר דמן הדין היה שלא תצא מחזקתה אלא בידיעה ודאית, וכתב הוא דאם כן איכא לאיסורא מיעוט דאין מומחין וחזקת איסור דבהמה ואיכא להיתרא רוב מצויין לשחיטה מומחין וכי האי גוונא

תדע לך דקיי"ל רוב מצויין א"ש כו' ול"א סמוך מעוטא לחזקה כו', דמיעוט שאין מומחין אין שכיח. וכ"כ עוד בסט"ז במש"כ והא דסמכינן ארוב מצויין אצל שחיטה וכו' ולא אמר סמוך מיעוטא וכו'. 29 רבינו מוכיח דרך לר"מ אמרינן סמוך מיעוטא לחזקה ורבנן לא ס"ל הכי. עי' רש"י שם ד"ה אם רוב שרצים, שכתב דהא

27 בחי' ג, ב ד"ה ואם אמר בדקתי. 28 פו, א ד"ה מאי טעמא. וע"ע בתוס' בכורות כ, ב דהרוב הוא מצוי ושכיח, ומיעוט אינו שכיח ע"כ ל"א סמוך מעוטא לחזקה. (וכע"ז כתב הריטב"א ג, ב ד"ה להאי לישנא, בשם יש מתרצים וכנראה שהוא הרא"ה עי' מש"כ בבדה"ב בהערה 8) וכע"ז כתב הרא"ש כאן סט"ו במש"כ

גרסינן בפרק קמא דחולין (ט, א) אמ' רב יהודה אמ' שמואל כל טבח שאינו יודע הלכות שחיטה אסור לאכול משחיטתו. ואלו הן הלכות שחיטה שהיה דרסה חלדה הגרמה ועיקור. ואקשינן מאי קמ"ל כולהו תננהו ופרקינן לא צריכא דשחט לפנינו שנים ושלשה פעמים ושחט שפיר מהו

לאכול משחיטתו, לא היא דהיינו דקא מהדרין לא צריכא ששחט לפנינו שנים או שלשה פעמים ושחט שפיר מהו דתימא הא איתחזק קמ"ל כיון דלא גמיר זימנין דשהי ודרים ולא ידע, כלומר וכל דלא ידע עביד ולא אדעתיה כנ"ל. ויש מתירין³⁶ ואינו מחזור כלל.

דלא מהני באומר ברי לי. ועי' ח' הרא"ה ט, א ד"ה מאי קמ"ל, שכתב כרבינו ודייק מסוגיא שם. וכ"כ ח' הר"ן יב, א ד"ה מהו דתימא, וכ"כ בשם הרמב"ן. וכתב עוד דמדברי רש"י משמע שמתיר.

36 עי' ח' רבינו שם ד"ה מאי קמ"ל, שמדייק מלשון רש"י שם דמהני באומר ברי לי. וכ"כ ח' הרמב"ן יב, א ד"ה ועוד בדעת רש"י, וכתב שכן דעת אחד מחכמי הצרפתים. והרמב"ן כתב בדעת רבותיו

משמרת הבית

כרובא ואתי מיעוטא דמפילות וסמוך לחזקה והויא לה כפלגא ופלגא. אלמא כולה ר' מאיר קאמרינן התם, אבל לרבנן מיעוטא כמאן דליתיה דמי ורובא עדיפא ואפי' לשרוף את התרומה וכמו שכתבנו וכן כתבו מקצת מן החכמים דמתניתין ר' מאיר היא ואדחיא מהלכתא. ועוד דאפילו תמצא לומר דרובא אפילו לרבנן אמרה וכמו שיש במקצת הגרסאות אמר רבא לעולם רבנן היא, מ"מ היה לו לכותב זה לשום לבו על אותה דעיסה בבית שסומכין על הרוב ואפילו לשרוף את התרומה המבלי לב נכוחות יעות. ועוד היה לו להתבונן אנן היכי אכלינן בשרא אי לאו דסמכין ארובא וכדאמרינן בפרק קמא דחולין (יא, א) מנא הא מילתא דאמור רבנן זיל בתר רובא, ואמר רב אשי (שם, ב) אתיא משחיטה עצמה דאמר רחמנא שחוט ואכול וליחוש דילמא במקום נקב קא שחט, ואע"ג דהכא איכא חזקה ומיעוטא כנגד רובא³¹, ואע"ג דדחי ליה רב כהנא דלמא היכא דאפשר אפשר, מ"מ רב אשי דלא רמי אנפשיה האי טעמא קא סבר דרובא עדיף מחזקה ומיעוטא כמאן דליתיה דמי. ורבה בר שילא³² נמי דמיייתי לה מפרה אדומה

וכר' יוחנן דאמר לא זו היא חזקה ששורפין עליה את התרומה, הא איכא אחרינא דסמכין ארובא לשרוף עליה את התרומה בדאיכא רובא אעפ"י דאיכא חזקה ומיעוטא כנגד רובא, דתנן (עי' קדושין שם) עיסה בתוך הבית ושרצים וצפרדעים מטפלין שם ונמצאו חתיכות (חתיכו') בעיסה אם רוב שרצים טמאה ואם רוב צפרדעים טהורה ואמרינן התם בפרק עשרה יוחסין דלכולי עלמא זו היא חזקה ששורפין עליה את התרומה דהולכין אחר הרוב ואע"ג דאיכא לטהרה חזקת טהרה ומיעוט צפרדעים. וההיא דיבמות³⁰ דבריש פרק האיש שהלך בעלה וצרתה (קט, ב) ואמרינן אתי מיעוטא דמפילות וסמוך לחזקה והויא פלגא ופלגא, אי בעינא אמינא דההיא ר' מאיר היא ופשטא דההיא שמעתא לכאורה הכין משמע דהא מעיקרא אמרינן לימא מתניתין ר' מאיר היא דחייש למיעוטא, ואמרינן אפילו תימא רבנן דמודו רבנן ברובא דליתיה קמן ואדחי האי טעמא ואסיקנא אלא מחוורתא ר' מאיר היא, והדר אקשינן במאי אוקימתה כר' מאיר אימא סיפא, ותירץ רבא לעולם רישא חזקה לייבום ורובא לשוקא וחזקה לא עדיף

דלעולם השחיטה הועילה להוציאה מידי נבלה. וע"ע מהרש"א למסכתין יא, א תוס' מנא לן, ד"ה אלא ילפינן, שהקשה איך ילפינן מפרה והא איכא סמוך מיעוט טרפות לחזקת איסור (או לחזקת טמא), ולכאורה סותר שיטתו בבכורות הנז"ל דכה"ג ל"א סמוך מעוטא לחזקה. ורבינו שהקשה ולא כתב כמהרש"א מבואר דס"ל דאף כה"ג אמרינן סמוך מעוט לחזקה, דלענין לאסור מצטרף מעוט לאיסור וחזקה לאיסור אף שאינם בענינים שווים. ועכצ"ל כן ממש"כ רבינו מפרה אדומה, והתם הנידון מכל מיני טרפיות ולא רק מנקו"ה. וכן ממש"כ לגבי פסח, דהתם הקשתה הגמ' נקובת המת, ואעפ"כ רבינו הקשה דנימא סמוך מעוט טרפה לחזקת בהמה בחייה בחזקת איסור, דהיינו שיצטרפו לענין שלא יהא היתר אכילה. הגם שלטומאת נבלה הועילה השחיטה. ועי' תש' רע"א תנינא סי' קג אות ג' שתמה על המהרש"א במש"כ דנקו"ה טריפה, דהוא נגד הנפסק בשו"ע דהוא נבלה. וכן הפרמ"ג סל"ג שפ"ד ס"ק ד ד"ה וראיתי, וע"ע בית הלוי ח"ב סי' כה בזה. 32 עי' שעה"מ פ"ג יבום ה"ו ד"ה האמנם הדבר הקשה

דשורפים עם הרוב דהוי רובא דאיתא קמן, ולפי"ז יש לדחות ראיית רבינו מכאן דלרבנן ל"א סמוך מיעוטא לחזקה, דשאני הכא דהוא רובא דאיתא קמן דרוב חזק מרובא דליתא קמן כמבואר בסוגיא התם. מיהו אפשר דרבינו ל"ג כן ברש"י דלקמן (בקטע המתחיל ועוד למאי דאשתבש) הביא חלוק אחר מרש"י ולא כתב החלוק בין איתא קמן לליתא קמן. מיהו עי' ח' רבינו ליבמות קט, א ד"ה והאי אוקמתא, שכ"כ בשם רש"י ואח"כ כתב בשמו החלוק המובא להלן. אמנם זה משם הרמב"ן. שו"מ בתש' רע"א תנינא סי' קג אות ה' במוסגר שהעיר דלפנינו ברש"י חלוק אחר. 30 עיי"ש ח' רבינו ד"ה אלא אמר רבא, וח' הרמב"ן שם ד"ה אלא אמר רבא, וח' הריטב"א שם ד"ה אלא אמר רבא שהאריכו בזה. וע"ע בינת אדם שער רוב וחזקה סי' ת. ועי' תוס' שם ד"ה סמוך מיעוטא, שכתב בע"א. 31 עי' מהרש"א בכורות כ, ב ד"ה בא"ד משמע דאין הלכה, שהקשה כרבינו. ותירץ דאף אם במקום נקב שחט, מ"מ אין נקובת הושט נבלה אלא טרפה, ע"כ אין חזקת איסור דבהמה בחייה מצטרף בהדי מיעוט טרפה,

דתימא הא איתחזק קמ"ל כיון דלא גמיר זמנין דשהי ודריס ולא ידע. ותו גרסינן התם (יב, א) אמ' רב נחמן אמר רב ראה אחד ששחט אם ראהו מתחלה ועד סוף מותר

משמרת הבית

(שם) הא לית ליה האי טעמא דהיכא דאפשר אפשר והא התם איכא מיעוטא דטרפות וסמוך אחזקה ותתסר, וכן מאן דמייתי לה מפסח. ועוד כי דחי ליה רב כהנא לרב אשי היכא דאפשר אפשר דאי לא תימא הכי לר' מאיר דחייש למיעוטא הכי נמי דלא אכיל בשרא, למה ליה ר' מאיר דנקט, לימא דאי לא תימא הכי ^{למה} אגן היכי אכלינן בשרא דהא איכא חזקה וסמוך מיעוטא לחזקה והוה ליה פלגא ופלגא. ועוד למאי דאשתבש ואמר דרוב מצויין שאמרו לאו דוקא רוב אלא הכל, דאי לא סמוך מיעוטא דאין מומחין לחזקה, אפילו תמצא לומר כל המצויין קאמר הא איכא מיעוט המומחין ששוהין או דורסין או מגרימין כדרך המקרים כנפלה סכין מידו³³ או עף או שהיה סכין רעה ודרס וכיוצא זה, שאין ברית כרותה למומחין שלא ייעפו ולא ייגעו ולא תשיגם סבה בשחיטה ואפילו לכהן המקריב על גבי המזבח, ופסול דבשאינו מומחה אינו מחמת שאינו מומחה, שאילו יבא אליהו ויאמר ששחט כראוי או שראו אותו אחרים מרחוק שחיטתו כשרה וכדאמרין, אלא אין פיסולו אלא מחמת שאנו חוששין מתוך שלא נזהר שמא יכשל באחת מאלו, וא"כ אף במוצא גדייו ותרנגוליו שחוטין למה מותרין ולמה סומכין ארוב המצויין לשחיטה מומחין למאן דהוה מוקי פלוגתא דר' יהודה ור' חנינא בריה דר' יוסי הגלילי (יב, א) בהכין, וכן באומר לשלוחו צא ושחוט ובא ומצא

^{לפניו}

הוא, שדייק מכאן דשיטת רבינו דסמוך מעוטא לחזקה הוא מדאורייתא ועי' מהרש"א (יא, א) הנו"ל שתיירן בתירוק ראשון דהוי מדרבנן, ותו לק"מ מפסח ופרה אדומה. ועי' תוס' פו, ב סוד"ה סמוך שכתבו להדיא דלר"מ סמוך מיעוטא לחזקה הוי מדאורייתא. ³³ עי' ח"י רבינו ד, א בכלל דנקטינן בד"ה וישראל אוכל נבלות שכתב וז"ל וחזקה על בן דעת שאין קלקולי שחיטה יוצאים מתחת ידו במקרה אלא אם כן נתכוון בכך או שלא השגיח עכ"ל. וכ"כ ח"י הר"ן ג, א ד"ה הכל שוחטין ואפי' כותי. וא"כ יל"ע בקושית רבינו הכא, ועוד הא אם יקרה פסול בדרך מקרה, המומחה יגיד לנו, ולא יתן לאכול משחיטה זו, משא"כ בקושית הרא"ה דסמוך מעוט שאין מומחין, התם מי שאינו מומחה לא ידע ששחיטתו נפסלה, א"כ מה קושית רבינו על הרא"ה. ³⁴ עי' שער המלך פ"ג יבום הט"ו שהקשה מסוגיא דפו, א שהגמ' הקשחה לר"מ אמאי צריך לומר שרוב מעשיהן מקולקלין, נימא מיעוט מעשיהן מקולקלין, וסמוך מעוטא לחזקת איסור, ולמש"כ רבינו דרוב המתעסקין שמתעסקין לסלק החזקת איסור, ל"א כה"ג סמוך מעוטא לחזקה, מה קושית הגמ'. הא איכא רוב שמעשיהן מתוקנים שמתעסק לסלק החזקת איסור.

לאכול משחיטתו ואם לאו אסור לאכול משחיטתו. ואוקימנא בדידע דלא גמיר וכגון דשחיט קמן חד סימן שפיר מהו דתימא מדהאי שפיר שחיט הך נמי שפיר שחיט

שחוט, דהא איכא חזקה ומיעוט שיקרה להם מקרים לפסול, אלא אפילו תימא דבעלמא אמרינן סמוך מיעוטא לחזקה לא אמרינן אלא ברובא וחזקה דעלמא, אבל חזקה המסתלקת על ידי המתעסקין לסלקה ורוב דמתעסקין כל שיתעסקו בה מסלקין³⁴ אותו ודאי, ושנתעסק בה מתעסק אחר ולא ידענו אם מן הרוב או מן המיעוט, על כרחנו יש לנו לומר זיל בתר רובא ומיעוטא כמאן דליתיה דמי, והיינו טעמא נמי דעיסה שבבית שהרי רוב הנוגעין בה מאותם שהם עמה בבית דוחין חזקת טהרתה וכיון שנמצאו עליה אברים מנופלים על כרחנו נדחת חזקתה שאין לנו לדון כאן אלא רוב כנגד מיעוט. וקרוב לענין זה כתב רש"י ז"ל שם בפרק עשרה יוחסין שבא לפרש ולחלק בין אותם דשרצים וצפרדעים דשורפים עליה את התרומה ובין אותה דתינוק שנמצא בצד העיסה שתולין ולא שורפים, וזה לשונו איכא למימר כיון דודאי נגעו אין חזקתה של עיסה כלום שהרי הורעה הא בעלמא רובא כנגד חזקה לרבנן חוששין באיסורין ואין עושין מעשה ע"כ. ודכוותא מה ששנינו בנדה (יח, א) שליא בבית הבית טמא ולא שהשליא ולד אלא שאין שליא בלא ולד, ר"ש אומר נמוק הולד עד שלא יצא ובודאי לא אמר ת"ק דאי אפשר שנמוק אלא שאין הרוב נמוקין, ואעפ"י שהבית בחזקת טהרה, לא אמרינן סמוך מיעוטא דנימוקין אחזקה ותולין לא אוכלין ולא

וכע"ז יש להקשות על התירוק השני של רבינו לקמן, דמיעוט שמנגד לרוב, כמאן דליתא, הא התם המיעוט מנגד לרוב דהמיעוט שמעשיהן מקולקלין מנגד לרוב שמעשיהן מתוקנים, ונר' דעד כאן לא כתב רבינו סברות אלו אלא לרבנן, (דכ"ה כל מהלך רבינו דסמוך מעוט לחזקה ל"א לרבנן כ"א לר"מ דחייש למיעוט) משא"כ לר"מ דחייש למיעוט, ל"א סברות אלו ולא מבעיא התירוק השני דלקמן שמיעוט שמנגד לרוב אמרינן כמאן דליתא, ז"פ שאינו אלא לרבנן דנידון התירוק השני הוא לגבי המיעוט, א"כ לר"מ דחייש למיעוט, אף כה"ג אמרינן כן, אלא אפי' התירוק הראשון דלכאורה הוא סברא שהחזקה אינו חזק, ולכאורה אינו ענין לפלוגתא דר"מ ורבנן אי חיישינן למיעוט, אעפ"כ מבואר מלשון רבינו כאן "על כרחנו יש לנו לומר זיל בתר רובא ומיעוטא כמאן דליתיה דמי" עכ"ל הנצרך, באופן דמשמע דגם סברא זו קאי כלפי דין מעוט, ולפי"ז מיושבת הקושיא מסוגיא דפו, א דהתם אליבא דר"מ קאי. ושו"מ בבית הלוי ח"ב ס"ז (אות ח) שכתב כע"ז. וע"ע אבן האזל פ"ד שחיטה ה"ח בדעת רבינו. וע"ע שער המלך (הנו"ל) שהקשה דאיך ילפינן בגמ' מפרה אדומה דאולינן בתר רובא, הרי יש חזקת טומאה לטמא, ונימא סמוך

קמ"ל האי אתרמוי אתרמי ליה אידך שמא שהה שמא דרס. ואפילו שחט בפנינו שנים ושלשה פעמים שפיר נמי אסור דאמר רב יהודה אמר שמואל כל טבח שאינו יודע הלכות שחיטה אסור לאכול משחיטתו. ואסיקנא לא צריכא אלא ששחט לפנינו שנים ושלשה פעמים ושחט שפיר מהו דתימא הא איתחזק קמ"ל כיון דלא גמיר זימנין דשהה ודרס ולא ידע.

תניא בפרק קמא דחולין (יב, א) הרי שמצא תרנגולת שחוטה בשוק או שאמר לשלוחו צא ושחוט לי והלך ומצאו שחוט חזקתו שחוט. כלומר משום דרוב המצויין אצל שחיטה מומחין הן. ותניא הרי שאבדו גדייו ותרנגוליו והלך ומצאן שחוטין ר' יהודה אוסר ור' חנניה בנו של ר' יוסי הגלילי

מתיר. ואמר ר' נראין דברי ר' יהודה לר' חנניה בנו של ר' יוסי הגלילי בשמצאן באשפה שבשוק לפי שדרך בני אדם להטיל נבלות לאשפה שבשוק. ואילו כשרה היתה לא הטילו לאשפה שבשוק, ולא נחלק עליו ר' חנניה אלא בשמצאן באשפה שבבית שאין דרך בני אדם להטיל נבלות לאשפה שבבית כדי שלא תסריח עליו ביתו. ונראין דברי ר' חנניה לר' יהודה בשמצאן בבית שאף ר' יהודה לא נחלק עליו אלא באשפה שבבית. ומיהו לאו באשפה שבבית בלבד נחלקו אלא אף בשמצאן בשוק נחלקו, מדאמרין בפרק אלו מציאות (ב"מ כד, ב) ר' חנינא אשכח גדי שחוט בין טבריא לציפורי והתירוהו לו משום שחיטה כר' חנניה בנו של ר' יוסי הגלילי אלמא אף בשוק חלוק עליו ר' יהודה³⁷, וכן מפורש בתוספתא (עי'

37 כ"כ רבינו בחי' ד"ה הא דאמרין, והרא"ש ס"ז וכ"כ תוס' ד"ה כי פליגי וכן תוס' שם ד"ה שמצאן. ומש"כ רבינו מתוספתא, עיי"ש שלא מוזכר כלל בשוק. וכולו בשנוי לשון מהמובא כאן.

משמרת הבית

ממש אלא שהוא מיעוט העומד לגמרי כנגד הרוב ומיעוט כזה אינו חשוב להצטרף. ותדע לך שא"כ למה לא חשב שם מיעוט שאינן מתעברות, דהוה ליה למימר רוב מתעברות ויולדות ומיעוט אין מתעברות וסמוך מיעוטא דאין מתעברות לחזקה, אלא משום דאותו מיעוט כנגד הרוב ממש לא חשיב להו לרבנן לכולם דמיעוט כמאן דליתיה דמי, וכמיעוט קטנים סריסים ומיעוט קטנות איילוניות דלא חשיב להו לרבנן לכולם ואפילו כנגד רוב דליתיה קמן. ותדע לך עוד דכי אמר רבא התם (יבמות קט, ב) כ"ש חזקה לייבום ורובא לשוקא, וחזקה דלא עדיף כרובא ואתי מיעוטא דמפילות וה"ל כפלגא ופלגא ולא תנשא ולא תתיבם. ואמאי לימא סמוך מיעוטא דמפילות ומיעוטא דאין מתעברות אחזקה ועדיפי מרובא ותתיבם, אלא שאותו מיעוט דאין מתעברות לא חשיב ליה אפי' להצטרף אל החזקה.

הוא על חשבון הרוב, ודמיא למיעוט מפילות, ובשלמא מעוט שאין מומחין, ע"ז שפיר כתב רבינו דהך מיעוט מנגד לרוב, וכמאן דליתא. וצ"ע. ועי' בית הלוי ח"ב ס"ז (אות ז) שהקשה דתירוק זה לא יועיל ליישב קושיתו לעיל מסוגיא דילפינן דאזלינן בתר רוב מפרה אדומה ופסח, והקשה רבינו דנימא סמוך מעוט טרפות לחזקה, אמנם מעוט טרפות מנגד לרוב טרפות, אך אכתי נימא דמעוט שאינם מומחים מגרע מהרוב שאינם טרפות, ונסמוך לחזקת אסור.

שורפין אלא הולכין אחר הרוב ושורפין שזו אחת מן השלש שא"ר יוחנן שעשאווה כודאי, ולגבי שחיטה נמי כיון שנתעסקו בה והרוב כשרין לא³⁵ הורעה החזקה ואין מעכב אלא המיעוט וכמאן דליתיה דמי. עוד אני אומר דשאני ההוא מיעוטא דהתם דבפרק האשה שהלך בעלה, משום דאותו מיעוט מרע הרוב ממש ומן הרוב אתה מסלק³⁶ כלומר מאותו חלק המרובה שמתעברות יש מקצתן שמפילות, שאין לומר שכל הרוב מתעברות ויולדות, שאם כן הכל מתעברות והרוב יולדות והמיעוט מפילות, והא ודאי ליתא דאיכא עקרות ואילוניות ומקבלות מ(ל)קרי מניעת העיבור, אלא הרוב מתעברות ומיעוט אין מתעברות ורוב המתעברות יולדות ומיעוט מפילות ולפיכך חשוב לעמוד כנגד הרוב בצרוף החזקה. אבל הכא וכדהיא דעיסה בבית מיעוט הצפרדעים אינו מגרע כחו של רוב השרצים

מיעוטא לחזקה, והתם הרוב לא מתעסק לסלק החזקה. 35 במש"כ ולגבי שחיטה נמי כיון שנתעסקו בה והרוב כשרין הורעה החזקה נר' דכצ"ל. 36 כ"כ רבינו בחי' ליבמות שם ד"ה אלא אמר רבא (ב). מש"כ רבינו אבל הכא וכדהיא כו', הקשה רע"א בתש' תנינא סי' קג אות כ דרבינו לעיל כתב דאף מהרוב מומחין אין ברית כרותה שלא ייעפו ולא ייגעו, ולעולם יש לחשוש לדרסה ושהיה אף במומחה, א"כ אכתי תקשה סמוך מיעוט המומחין שקורה להם מקרה לחזקת איסור, והך מיעוט